

Indleveringsgebyr

Gebyrmærker benyttes til betaling af forskellige postale ydelser. Meget ofte ser man gebyrmærker eller gebyrstempler på forskellige forsendelser sendt fra København 21, og som regel slår det ikke fejl, at samleren eller frimærkehandleren beskriver anvendelse af gebyrmærket som: ”Gebyr for sen indlevering”

Det irriterer mig, fordi det faktisk ikke er rigtigt. Det er en opfattelse, som på en eller anden måde er kommet ind i samlerkredse, og som så bliver genfortalt, og når noget bliver genfortalt tilstrækkeligt mange gange, ja, så bliver det sandhed.

Det er rigtigt, at på visse større provinsposthuse kunne man komme ind efter normal åbningstid og få sendt anbefalede breve, værdibreve, postanvisninger, indbetalingskort, pakker samt visse ekspresforsendelser mod et særligt indleveringsgebyr.

På København 21, som var det postkontor, der lå i Hovedbanegårdens afgangshal, gjaldt der helt andre regler. Her blev der opkrævet indleveringsgebyr af alle kvalificerede forsendelser – **LIGEGYLDIGT HVILKET TIDSPUNKT PÅ DAGEN DET VAR**. Og i en bestemt periode var gebyret endda hø-

jere her end det sene indleveringsgebyr på provinsposthusene.

Bestemmelsen fremgår af Post- og Telegrafreglement II – Indenrigske forretninger – Forholdet til publikum. F.eks. udgaven fra 1. juli 1957 - § 35 stk.5. Men jeg har set tilsvarende formuleringer i reglementerne fra 1928, 1935, 1966 og 1984.

Teksten er vist nedenfor:

Vi må altså skelne mellem indlevering på København 21, hvor alle de omhandlede forsendelser blev pålagt indleveringsgebyr ligegyldigt, hvornår på dagen, det var, og så alle de større provinsposthuse, hvor det så netop var udenfor normal åbningstid. Det siger sig selv, at forsendelser med gebyrmærker eller gebyrstempler fra København 21 derfor er langt hyppigere end tilsvarende forsendelser fra de andre posthuse.

Max Meedom

Vi er så heldige, at Max Meedom har skrevet meget indgående om dette emne i to store artikler i Posthistorisk Tidsskrift:

5. Ved postkontorer og postekspeditioner i byer, hvor forholdene taler **Indlevering mod gebyr.** derfor, kan der efter særlig bestemmelse af generaldirektoratet en bestemt tid uden for den egentlige kontortid morgen eller aften samt på søn- og helligdage gives adgang til indlevering af anbefalede breve, værdibreve, postanvisninger, indbetalingskort, pakker samt ekspresforsendelser af enhver art mod et særligt indleveringsgebyr af 20 øre pr. forsendelse, for hvilket der påklæbes forsendelsen (adressekortet) gebyrmærker. Gebyr opkræves dog ikke for almindelige ekspresbrevforsendelser og telegrampostanvisninger. For indlevering på indleveringspostkontor 21 (Københavns hovedbanegård) er gebyret 20 øre pr. forsendelse for al indlevering med undtagelse af almindelige ekspresforsendelser og telegrampostanvisninger; af pakker modtages kun ilpakker og luftpostpakker.

I distrikter, hvor faktagevognkørsel er indrettet, kan der til vognene indleveres postpakker til indlandet. Indlevering kan dog ikke ske i de indre dele af byen (forretningskvarterer) efter postmesterens nærmere bestemmelse. I København kan indlevering ikke ske til de vogne, der udgår fra pakkepostkontoret. For indleveringen betales et gebyr af 10 øre pr. pakke indtil 25 kg og 20 øre pr. pakke af højere vægt. Beløbet tilsvares ved gebyrmærker på adressekortet.

Værdibrev 28 gram med indlagt 35 kr. sendt 18.3.1923 fra Københavns Banegårdspostkontor til Misdroy i Preussisk Pommern i Tyskland. Takst: 20-40 g. 60 øre + værdigebyr 30 øre + værdiporto 10 øre pr. 216 kr, ialt 100 øre. Brevet er indleveret på Banegårdspostkontoret sent om aftenen (kl- 11-12) og gebyr på 20 øre er opkrævet.

Anbefalet luftpostbrev sendt 27.8.1935 fra København 21 indenfor normal åbningstid (kl. 17.20) til Tjekkosllovakiet. Takst brev 0-20 g: 30 øre plus anbefalingsgebyr 25 øre plus luftposttillæg Europa 20 øre pr. 20 gram ialt 75 øre. 20 øre gebyr for indlevering af et anbefalet brev på København 21

a) Indlevering mod gebyr uden for normal kontortid i København, Posthistorisk Tidsskrift nr. 3/1999 s. 104-119 og

b) Indlevering mod gebyr uden for normal kontortid ved provinspostkontorer., Posthistorisk Tidsskrift nr. 1/2000 s. 4-18

Jeg henviser interesserede til disse artikler, men jeg vil ridse hovedpunkterne op her.

Det har været muligt næsten i hele postvæsenets levetid at indlevere forsendelser uden for åbningstid mod særlig betaling (der ikke tilfaldt postvæsenet men den enkelte medarbejder eller postmester), men med den nye postanordning 22. december 1913 begynder man at rydde op i gebyrerne, og med den nye "Lov om styrelsen af postvæsenet" fra 17. maj 1916 var lovgrundlaget der for, at posthuse kunne modtage forsendelser fra publikum uden for den normale kontortid mod et gebyr, som tilfaldt postvæsenet.

1. juli 1919 træder en ny post-anordning i kraft – en postanordning, som på mange måder laver radikalt om på mange ting i postvæsenet, men her sker der nu det, at samtlige gebyrer ved postvæsenet skal tilfalde statskassen.

I perioden frem til indførelsen af gebyrmærkerne 1. april 1923 skal der anvendes almindelige postfrimærker. Disse kan f.eks. anbringes på forsendelsen eller adressekortet for pakker. Frimærkerne må så ikke annulleres med dagstempet, men ved at anvende kontorstemplet (eller stationsstemplet, som det også kaldes) – typisk et linjestempel – el-

	København 21	Andre posthuse
1/7 1919	-	10 øre
1/7 1920	-	20 øre
1/7 1927	20 øre	20 øre
1/11 1934	20 øre	10 øre
1/10 1946	20 øre	20 øre
15/3 1962	50 øre	50 øre
15/6 1974	100 øre	100 øre
1/11 1977	150 øre	150 øre
2/1 1980	180 øre	180 øre
17/5 1982	300 øre	300 øre
1/12 1986	300 øre *)	300 øre
30/1 1989 **)	320 øre	320 øre
15/1 1990	350 øre	350 øre
15/6 1992	375 øre	375 øre

Skema over indleveringsgebyr

*) fra 1/12 1986 gælder gebyret på K21 kun for indlevering uden for normal åbningstid

***) fra 30/1 1989 synes gebyret at følge udviklingen i portoen for et indenlandsk brev af første vægtklasse

ler ved at skrive ordet "Gebyr" over frimærkerne med blæk eller fugtet blækstift.

Fra indførelsen af gebyrmærker er man ikke i tvivl om, at der er betalt et gebyr, så disse skal blot annulleres normalt.

Banegårdspostkontoret 1923-27

I København starter muligheden for indlevering udenfor normal åbningstid 1. juli 1923 på Banegårdspostkontoret gennem kontorets ekspediti-
onslokale i Hovedbanegårdens afgangshal. Pladsen var trang i lokalerne, så det var f.eks. ikke muligt at indlevere pakker her. Forsendelser indleveret på Banegårdspostkontoret er stemplet med København B stempel. Banegårdspostkontoret blev nedlagt 16. januar 1927

København 21

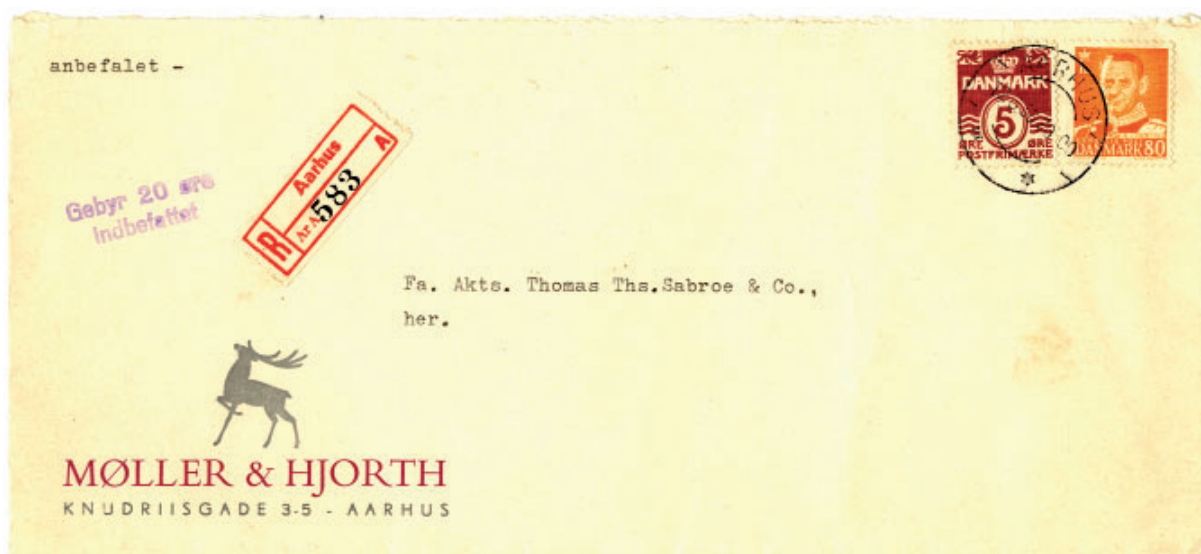
København 21 blev oprettet 1. juli 1927 i forbindelse med sammenlægning af postvæsen og telegrafvæsen.

København 21 havde fra starten en særlig status. Jeg citerer fra Max Meedoms artikel:

"For det første måtte man betale gebyr for enhver indlevering på kontoret, uanset om indleveringen fandt sted inden for eller uden for postkontorets sædvanlige kontortider. Endvidere var gebyrtaksten gennem en længere periode fra den 1. november 1934 til den 30. september 1946 forskellig fra og højere end den takst, der var gældende for indlevering uden for normal kontortid ved de større provinspostkontorer."

Det særlige, man fik ved indlevering ved K. 21, var, at man fik sikkerhed for, at den indleverede forsendelse afgik med det første postkørende tog, som afgik fra Hovedbanegården, når forsendelsen var indleveret senest 10 minutter før togets afgang.

1. december 1986 ændredes grundlaget for gebyrtaksterne for København 21, således at der nu kun skulle betales gebyr for forsendelser indleveret uden

Lokalt anbefalet brev sendt 12.8.1956 kl. 20.00 i Århus. Indleveret udenfor normal åbningstid på Århus Postkontor, som på dette tidspunkt var efter kl. 18 og indtil kl. 22. Takst, brev lokalporto 0-50 g. 25 øre + anbefalingsgebyr 40 øre samt 20 øre i gebyr, ialt 85 øre. Læg mærke til gummistempet: „Gebyr 20 øre indbefattet“

Anbefalet brev sendt 17/10 1946 fra Odense 1 (banegården) til København. Indleveret udenfor normal åbningstid: kl. 20.00. Takst brev 0-20 g.: 20 ore plus anbefalingsgebyr: 30 ore, ialt 50 ore. Dertil 20 ore i gebyr

Pakke sendt 15/4 1988 fra Aalborg 8 (Algade) til Skanderborg. Pakketaksten er frankeret med frankomaskine, sikkert posthusets, mens gebyret for indlevering udenfor normal åbningstid: 300 ore er betalt i frimærker. Bemærk at frimærket er annulleret med et af de sjældne „postsparebogsstempler

for den almindelige åbningstid, men det er altså først fra denne dato.

Fra 1927 til 1986 skulle man betale gebyr for indlevering af kvalificerede forsendelser på København 21 hele dagen.

Umiddelbart har jeg ikke kunnet konstatere, hvornår og hvordan ordningen ophører. Jeg mener ikke, den er gældende i dag – om ikke af andre grunde så den, at man næsten ikke længere kan finde et posthus - og hvis man fandt et, hvordan skulle man så kunne banke personalet op udenfor åbningstid?

På de nyeste gebyrtakster er der dissens mellem Max Meedoms oplysninger og Niels H. Bundgaards oplysninger i bogen: Danske forsendelser 1875-2003, s. 205-6.

Det har jeg ikke haft mulighed for at tjekke alene af den grund, at arkivmaterialet på nyere posthistorie er meget svært tilgængeligt.